

Превод от румънски език

**ПРОУЧВАНЕ НА ВЛИЯНИЕТО И СОЦИАЛНИТЕ ЕФЕКТИ,
ХАРАКТЕРНИ ЗА МОРСКИЯ РИБОЛОВ В РУМЪНИЯ**

**Изготвил: рибол. инж. Шербан Лауренциу - експерт по изпълнение и прилагане
на стратегии за развитие на риболовния сектор в Румъния**

Съдържание	стр.
1. Общи данни	3
2. Положение на риболовния сектор	10
3. Данни за морския риболовен сектор в други европейски страни	12
4. Сравнително проучване с морските риболовни сектори в други европейски страни	14
5. Заключение	15
6. Препоръки	18
7. Литература	19

1. ОБЩИ ДАННИ

Риболовът на брега на румънското Черноморие е изпитал с течение на времето криволичеща еволюция, в тясна връзка с наличието на живи ресурси в морската екосистема и развитието на технологиите за експлоатация (кораби, оборудване), но също така и с развитието на социално-икономическата система в сектора. Все повече и повече

традиционният риболов е заменен от модерния с предимствата му за постигане на по-голям улов, който е насочен само към един целеви вид, а не към смесен улов.

Риболовната дейност се определя като множество действия: инвестиции (инструменти, лодки, оборудване, съоръжения за обработка, обучен персонал и т.н.), проучване, идентифициране, концентрация, задържане, обработка и т.н., насочени към улов или други ядивни водни биологични ресурси. Риболовните дейности на румънските морски риболовни дружества включват няколко вида оборудване (стационарни, филтриращи и теглещи), както и риболовни технологии за улов на пелагични и дънни риби от търговски интерес.

С цел да се гарантира устойчива експлоатация на рибните ресурси на румънското Черноморие, бе необходимо да се извърши проучване за оценка на въздействието на средствата и технологиите за риболов, използвани в областта на рибарството в Румъния върху специфичните рибни ресурси и местообитанията им, но и за определяне на експлоатационните условия (регулиране на общия допустим улов, риболовното усилие и т.н.), с цел да се гарантира устойчивостта на експлоатацията.

Стационарни риболовни оборудвания

Представяват категорията оборудвания, които като цяло са предназначени за улов на видове риби, които мигрират, с цел хвърляне на хайвер и хранене в района с дълбочина между 3-50 м. Тази категория включва следните видове оборудване: парагади, хрилни мрежи, морски грибове и клетки за попчета.

Парагадите са част от категорията оборудване, предназначено за улов на риба с висока икономическа стойност. Парагадите са оборудване за риболов, направени от серия куки, закрепващи се с помощта на гъвкави телени скоби, които са предназначени за подсилване заради натоварванията, възникнаващи по време на риболова. Парагадите служат като основно оборудване за улов на дънни видове риба като акули и попчета, или като помощни средства за улов на писия, калкан, есетра, морска лисица и морска котка. Поставянето на парагадите се извършва с помощта на метални котви на дълбочина 8-50 м. Върху куките на парагадите е поставен стръв, с цел привличане на морските обитатели и улов при поглъщане на куката.

Грибовете са част от категорията на риболовните принадлежности, които задържат рибата чрез закачване и заплитане. С този вид оборудване, в зависимост от размера на „окото“ на мрежата, могат да бъдат уловени пелагични видове риба (карагъоз, малка дунавска скумрия, платерина, лефер, и т.н.), както и дънни видове, които се движат на морското дъно и в непосредствената му близост (калкан, писия, акула, попчета, барбуна и др.).

Морските грибове са част от категорията оборудване за улов от вида капан с големи размери, разположени на дълбочина 5-12 м. При морските грибове клетките за задържане на морските обитатели са поставени успоредно на брега. Те могат да достигнат дължина 70 м, докато ролята за контрол на рибата поемат крилата, направени от мрежа с дължина 300-500 м.

Функционалната форма на гриба е осигурена с помощта на плаващи или дървени стълбове. През последните години, усилията за риболов с морски грибове, разположени по протежение на румънския бряг намалява постоянно, докато целевите видове са: цаца, хамсия, барбуня, лефер и атлантическа конска скумрия.

Клетките за попчета са риболовно оборудване от вида капан с малки размери, които се поставят на дълбочина 5-20 м. Този вид оборудване има цилиндрична или паралелепипедна форма, при което формата на капана се поддържа с помощта на спирална пружина, изработена от тел от неръждаема стомана.

Оборудване за активен риболов

Тази категория включва филтриращо риболовно оборудване (морски трал) и филтриращо-теглеци (бим тралове, дънни тралове и пелагични).

Морският трал е риболовно оборудване от вида филтриращ, което улавя морските обитатели, като ограничава заградената площ, задържайки струпването на риба и други водни организми, които се намират в заградения периметър.

Бим тралът е филтриращо-тегледно оборудване по отношение на конструкцията, който се състои от напречен елемент (метална тръба), която се подпират на краищата си с две метални основи и частта от мрежата (кошът за събиране е съставен от капак, основа и страни).

Бим трал

Дейностите по събиране с бим трал се осъществяват на дълбочина между 20 и 29 м, с пясъчен или пясъчно-тинест подслои в зоната между Нос Мидия и Портица. Целевият вид

на този тип риболов е охлювът *Rapana venosa*. Възможно е да има и случайни улови на риба като барбуня, морска котка, писия и др.

Дънният трал е филтриращо риболовно оборудване с формата на скъсен конус, снабден със собствена укрепена система и теглен на морското и океанското дъно с помощта на кораб и свързващи елементи, с цел задържане чрез филтриране на дънните риби. По румънското черноморско крайбрежие може да се лови акула, калкан, и от време на време морска лисица, меджид, писия, попчета, есетра и др.

Пелагичният трал е филтриращо риболовно оборудване, теглен от кораб и снабден с подсилена система, която осигурява оптимална геометрична форма по време на риболова и филтриране на по-голямо количество вода. При морски риболов с пелагичен трал по румънското черноморско крайбрежие, базисният улов се представлява от цацата (90% от структурата на улова), чието присъствие на места, достъпни за крайбрежните траулери се забелязва в периода март - октомври.

Улов с пелагичен трал

През месеците август - октомври се улавят атлант. конска скумрия и лефер, които често се редуват с хамсия и се струпват в централните и северните райони, на дълбочина 20-25 м. В момента целевият вид с най-голямо количество на улова по румънското черноморско крайбрежие (достигайки през 2016 г. около 95% от цялото количество на живи ресурси, уловени в Румъния, т.е. 6 504,48 тона) представлявано от коремоногото (охлюва) *Rapana venosa*, чието месо е деликатес в ресторантите край брега, но също и за доставка в цялата страна.

През 2016 г. промишленият риболов в румънския морски сектор бе реализиран по два начина: риболов с подвижно оборудване, реализиран с крайбрежни траулери на дълбочина 20-60 м с оборудване от вида бим трал, пелагичен трал и хрилни мрежи, както и със стационарен риболов по морския бряг на дълбочина 3-11 м, с оборудване от вида грибове, хрилни мрежи, парагади, морски трал, клетки.

По време на риболова са били използвани няколко категории кораби и лодки, класифицирани по дължина, техника и риболовно оборудване. Общият улов на риба, охлюви и миди, осъществен от румънския флот през 2016 г., е бил 6839,461 тона.

Румънският риболовен флот действа в областта на компетентност на Организацията за управление на риболовните райони - G.F.C.M., Area 37 – Mediterranean and Black Sea, Sub-area 37.4, Division 37.4.2, GSA 29.

Риболовната зона на Румъния е между ръкава Мусура на Дунав и Вама Веке, бреговата ивица е с дължина от около 243 км, която може да се раздели на два основни сектора - географски и геоморфоложки: а) Северен сектор с дължина 158 км, който се простира между вторичната делта на ръкава Мусура и община Констанца; б) Южен сектор с дължина 85 км, между община Констанца и Вама Веке.

Разстоянието между морския бряг и континенталния шелф (дълбочина 200 м) варира между 100 и 200 км в северния сектор и около 50 км в южния сектор. Водите, намиращи се до изобата от 20 м на северната част на Черно море, са включени в биосферния резерват Делта на Дунав (обявен със Закон № 82/1993).

Морската зона на Резервата Делта на Дунав оформя традиционна зона за хвърляне на хайвера и хранене на трансгранични видове, а също и маршрут за анадромни видове (есетра, карагъоз).

На южната страна на морския бряг се намира Морският резерват Вама Веке - 2 май с обща площ 5000 хектара.

Морският резерват Вама Веке – 2 май е район с голямо разнообразие от биотопи и биоценози, и се намира на миграционния път на главните пелагични и бентосни видове, както и на морските бозайници.

Морският риболов по крайбрежието на Румъния е ограничен до морската зона, разположена до изобата от 60-70 метра.

През 1986 г. Румъния обявява Изключителна икономическа зона (ИИЗ) на Черно море за площ от 25 000 кв. км. Въпреки това, зоната за риболов в Черно море, както е предвидено в Конвенцията на ООН за морското право, следва да бъде определена по-специално след решението на Международния съд от 2009 г. по отношение на преговорите с Украйна за морската платформа, с които ИИЗ трябва да се разшири на 29 000 кв. км.

Румънските кораби за крайбрежен риболов, които използват траулери извършват риболовна дейност на разстояния 30-35 морски мили в Черно море, сезонно, в зависимост от наличието на риба в зоната.

Важна риболовна зона е представена в морската част на Биосферния резерват Делта на Дунав, където се практикува традиционният риболов с фиксирано или плавателно оборудване и където риболовът с траулери е забранен.

Въпреки това, зоната близо до брега на Черно море до изобата от 20 м е извън обхвата на действие на кораби/малки плавателни съдове за риболов, които използват оборудване с теглене. Риболовните дейности тук са ограничени до използването на грибове и хрилни мрежи.

Улов в Черно море

В периода 2012-2017 г. уловът в Черно море е имал възходяща тенденция.

По години уловът в Черно море е следният:

- 2012 г.: 834,875 тона (калкан 43,21 тона; цаца 87,46 тона, кефал/платерина 1,32 тона, попчета/лихнус 17,145 тона; хамсия 18,39 тона; акула 2,14 тона; скумрия/малка дунавска скумрия 25,52 тона; атлант. конска скумрия 20,01 тона; барбуня 1,37 тона; миди 1,9 тона; рапан 588,48 тона; други видове 3.73 тона);

- 2013 г.: 1710,595 тона (калкан 43,2 тона; цаца 60 тона; кефал/платерина 1,66 тона; попчета/лихнус 10,7 тона; хамсия 110,98 тона; акула 3,18 тона; скумрия/малка дунавска скумрия 34,52 тона; атлант. конска скумрия 25,86 тона, барбуня 2,52 тона; миди 2,89 тона; рапан 1314,19 тона, други видове 7,651 тона);

- 2014 г.: 2230,545 тона (калкан 43,18 тона; цаца 84,98 тона; кефал/платерина 1,995 тона; попчета/лихнус 14,478 тона; хамсия 59,35 тона; акула 2,06 тона; скумрия/малка дунавска скумрия 11,192 тона; атлант. конска скумрия 6,61 тона; барбуня 8,46 тона; миди 5,08 тона; рапан 1953,16 тона, други видове 8,98 тона);

- 2015 г.: 4847,156 тона (калкан 31,15 тона; цаца 106,33 тона, кефал/платерина 1,55 тона; попчета/лихнус 24,156 тона; хамсия 111,96 тона; акула 13,22 тона; скумрия/малка дунавска скумрия 22,43 тона; атлант. конска скумрия 13,88 тона; барбуня 5,1 тона; миди 45,61 тона; рапан 4460,44 тона, други видове 6,76 тона);

- 2016 г.: 6839,461 тона (калкан 29.49 тона; цаца 49,28 тона; кефал/платерина 1,86 тона; попчета/лихнус 20,548 тона; хамсия 102,42 тона; акула 2,64 тона; скумрия/малка дунавска скумрия 13,783 тона; атлант. конска скумрия 32,4 тона; барбуня 3,41 тона; миди 67,42 тона; рапан 6504,48 тона, други видове 11.73 тона);

- 2017 г.: 9495,445 тона (калкан 37,91 тона; цаца 28,74 тона; кефал/платерина 0,97 тона; попчета/лихнус 11 495 тона; хамсия 27,28 тона; акула 0,76 тона; скумрия/малка дунавска скумрия 9,21 тона; атлант. конска скумрия 34,56 тона; барбуня 2,5 тона; миди 136,7 тона; рапан 9199,77 тона; други видове 5,58 тона).

Според данни на Националната агенция за рибарство и аквакултури, доминиращ вид е охлювът рапан, последван от миди, калкан, атлант. конска скумрия, хамсия и цаца. За отбелязване е, че след въвеждането на квотата за улов на калкан от страна на ЕК, уловът

не надвишава 43 тона годишно. Въпреки това, поради повишения интерес на пазара за консумация на рапан, уловът се увеличил значително през последните години. Тази тенденция се дължи на въвеждането на квотната система за калкана от страна на ЕК, ограничавайки улова на около 40 тона годишно, което доведе до преориентиране на рибарите към улов на рапан.

Черноморски риболовни кораби и лодки

Крайбрежните кораби с дължина над 12 м акостират в пристанищата Мидия, Констанца и Сулина.

Лодките, използвани за дребномашабен риболов акостират на други места, където няма осигурени места за разтоварване: Мангалия, Олимп, Костинеш, Мамая, Нос Мидия, Свети Георги и пунктът за разтоварване Сулина.

От 25 крайбрежни риболовни кораба, които са били активни през 1990 г., в 2011 г. са използвани само 3 кораба с дължина над 18 м. За дребномашабния крайбрежен риболов през 2011 г. са били регистрирани 481 лодки с дължина под 12 м.

През 2012 г. според данни на НАРА, в Черно море е била осъществявана риболовна дейност само от 143 кораба/лодки, от които 4 с дължина над 12 м и 139 с дължина до 12 м.

През 2017 г. според данни на НАРА, броят на корабите/лодките, които са извършвали риболовна дейност в Черно море, е 212.

Служители в морския риболовен сектор

През 2017 г. общият брой на лицата, участващи в дейности по риболов/събиране в Черно море, е 1081.

Общият брой на рибарите през 2017 г. е намалил в сравнение с 2015 г., когато 1124 души са се занимавали с риболов/събиране и 2016 г., когато 1221 души са участвали в дейности по риболов/събиране.

Риболовни пристанища и места за разтоварване

В момента риболовните кораби в Черно море използват пристанищата Мидия, Констанца и Мангалия, но в нито едно от тези пристанища не съществува съоръжение за обслужване на риболовните кораби (разтоварване, складиране, продажба, поддръжка и ремонт на кораби, зареждане с гориво, вода, лед). В зоните Аджиджа, Костинеш и Олимп са направени заслони за по-малки лодки. Общият брой пунктове за разтоварване и центрове за първа продажба е 14: Сулина 4 пункта, Журиловка, Перибоина, Гура Портицей-Перибоина, Ваду, Нос Мидия, Констанца, Костинеш, Олимп, Мангалия, Вама Веке. По този начин, инфраструктурата на рибарските пристанища със специализирани

корабни места, места за съхранение, както и за организиране на първа продажба на риба, липсва изцяло.

2. ПОЛОЖЕНИЕ НА РИБОЛОВНИЯ СЕКТОР

През 2016 г. румънският риболовен флот се състоял от 192 регистрирани кораба и лодки, с комбиниран брутен тонаж 1,4 хил. GT, обща мощност на двигателя 6,23 хил. kW и средна възраст 18 години.

Общият брой на служителите е нараснал от 1005 през 2014 г. на 1124 през 2015 г. През 2016 г. общият брой на служителите е бил 1221. Общият брой на дните в морето се увеличил с 9% между 2008 г. и 2016 г., докато дните за риболов се увеличил с 1%. Общото разтоварено тегло през 2016 г. е 6839.461, от които 6 504,48 тона рапан, с разтоварена стойност 3,5 милиона евро. Общата тежест и стойността на разтоварванията през 2016 г. са се увеличили значително в сравнение с предходните години, като най-висока стойност генерира рапанът - около 3,5 милиона евро.

Таблица: Данни за развитието на икономическите агенти и служителите в морския риболовен сектор

№ крит.		Критерии	Стойност
1	2014	брой на оправомощени икономически агенти	56
		брой на издадени разрешения за търговски риболов	113
		брой на специални разрешения за улов на калкан	56
		брой на разрешения за спомагателни лодки	14
		брой на лицензии за събиране на мекотели и ракообразни	0
		брой на разрешени риболовни лодки	183
		брой на заетите в риболовния сектор	1005
		общ брой издадени разрешения	183
2	2015	брой на оправомощени икономически агенти	68
		брой на издадени разрешения за търговски риболов	172
		брой на специални разрешения за улов на калкан	58
		брой на разрешения за спомагателни лодки	25

		брой на лицензии за мекотели и ракообразни	0
		брой на разрешени риболовни лодки	255
		брой на заетите в риболовния сектор	1124
		общ брой издадени разрешения	255
3	2016	брой на оправомощени икономически агенти	92
		брой на издадени разрешения за търговски риболов	132
		брой на специални разрешения за улов на калкан	48
		брой на разрешения за спомагателни лодки	0
		брой на лицензии за мекотели и ракообразни	12
		брой на разрешени риболовни лодки	192
		брой на заетите в риболовния сектор	1221
		общ брой издадени разрешения	192
4	2017	брой на оправомощени икономически агенти	79
		брой на издадени разрешения за търговски риболов	123
		брой на специални разрешителни за улов на калкан	42
		брой на разрешения за спомагателни лодки	7
		брой на лицензии за мекотели и ракообразни	40
		брой на разрешени риболовни кораби	212
		брой на заетите в риболовния сектор	1081
		общ брой издадени разрешения	212

№ крит.	Година	Критерии	Морски риболов
1	2014	брой на заетите в риболовния сектор	1005
		заети с постоянен трудов договор	125
		наети временно (сезонно)	765
		заети с граждански договори	115
		процент на мъжете в дейността	69%
		процент на жените в дейността	4%
		процент на пенсионерите	27%
2	2015	брой на заетите в риболовния сектор	1124
		заети с постоянен трудов договор	154
		наети временно (сезонно)	786
		заети с граждански договори	184
		процент на мъжете в дейността	76,5%
		процент на жените в дейността	4,5%
		процент на пенсионерите	19%
3	2016	брой на заетите в риболовния сектор	1221
		заети с постоянен трудов договор	212
		наети временно (сезонно)	805
		заети с граждански договори	204
		процент на мъжете в дейността	80,9%
		процент на жените в дейността	4,1%
		процент на пенсионерите	15%

3. ДАННИ, СВЪРЗАНИ С МОРСКИЯ РИБОЛОВЕН СЕКТОР В ДРУГИ ЕВРОПЕЙСКИ СТРАНИ

3.1 Гърция

През 2016 г. гръцкият риболовен флот се е състоял от 15 226 регистрирани кораба с общ капацитет от 72 000 GT и 431 000 kW. Средната възраст на корабите е 30 години. Броят на корабите, брутният тонаж и общата мощност на гръцкия риболовен флот продължават да намаляват постоянно. Повечето кораби 13 567 (94%) са дребномащабни, с общ капацитет 26 000 GT и 252 000 kW. Има и 847 големи кораба с общ капацитет 46 000 GT и 159 000 kW.

Общият брой на работните места в този сектор се оценява на 24 759. Средната работна заплата според FTE и този на работниците и служителите е много ниска (6800 Евро, съответно 6200 Евро). SSCF има общо 18 490 FTE, като по този начин допринася за 79% от общата национална заетост в този сектор.

Малките крайбрежни кораби използват основно гръцкото крайбрежие с многоцелеви пасивни оборудвания (по-специално мрежи, парагади, плавателни съдове и капани). Корабите в този сектор са предимно семейни и се характеризират с нисък инвестиционен капитал. От друга страна, флотът с големи размери включва дънни тралове, както и кораби с мрежи гъргър. Секторът за дънни тралове представлява около 2% от гръцкия риболовен флот (282 кораба) и включва 7,1% от общия национален FTE. Риболовният сегмент с мрежи гъргър се състои от 252 кораба, равняващи се на 2% от гръцкия риболовен флот, и наема 10% от общия национален FTE.

3.2 Испания

Броят на корабите в испанския флот продължава да намалява всяка година. През 2016 г. общият брой кораби е бил 9459 (8349 активни): 4123 крайбрежни дребномащабни кораба (SSCF), 4018 големи кораба (LSF) и 208 плавателни съдове с голям тонаж, използвани при едромасщабния риболов (DWF). За да се постигне баланс между капацитета на флота и възможностите за риболов, тонажът на кораба, както и броят на корабите е намалял, като тази тенденция се отразява и в мощността на двигателя с 842,1 хил. kW за общия флот: 111 хил. kW SSCF, 453 хил. kW LSF и 225 хил. kW DWF, като през последните години в испанския флот се наблюдава спад от 12% на мощността на двигателя.

През 2016 г. испанският флот е имал 1054 хил. дни в морето, с 1031 хил. дни риболов. Това намаление се дължи главно на LSF, който е отбелязал 5% намаление на броя на дните в морето.

По отношение на заетостта, общият прогнозен брой на служителите през 2016 г. е бил 30 519, като 7 887 рибари са заети от SSCF, 17 980 от LSF и 4 682 от DWF. Еквивалентните резултати във времеви еквивалент (FTE) за 2016 г. са 29 214 за целия флот, което значи намаляване спрямо предходната година.

3.3 Италия

През 2016 г. капацитетът на италианския риболовен флот е продължил да намалява, с общо 12 311 кораба с комбиниран брутен тонаж (GT) 158 хил. тона и мощност на двигателя 994 хил. киловата (kW). През 2016 г. заетостта се оценява на 25 485 работни места, със спад за 2014 г. и 2015 г. Усилието остава относително стабилно през 2016 г., с около 1 438 хил. дни в морето.

Крайбрежният флот с малки размери, т.е. кораби с дължина по-малка от 12 метра се оценява на 7409 кораба, което представлява 60% от общия брой кораби и 9% от общия тонаж на корабите през 2016 г.

През 2015 г. италианският флот с големи размери е генерирал най-високата нетна печалба през последните пет години. Теглото и стойността на разтоварването са се увеличили с около 10% в сравнение с 2014 г. Въпреки това, между 2008 г. и 2015 г. този флот отбелязва средно намаляване от 7,3% на броя на корабите и намаляване от 9,3% на общия брой на заетите лица.

Броят на големите кораби е бил сравнително стабилен, като през 2015 г. се броят 1 052 активни кораба; това се случи и с капацитета (+ 2%) и мощността на двигателя (+ 2%). От друга страна, данните за 2016 г. показват намаляване на флота с големи размери на 964 кораба, със съответно намаляване на капацитета и мощността на двигателя. Флотът с малки размери с 1771 активни кораби е представлявал 62% от общия брой активни кораби през 2015 г., но по-малко от 2% от всички разтоварвания. През 2015 г. общата стойност на разтоварванията на SSCF е била 8 милиона евро, което се равнява на 13% от общия брой. За 2016 г. броят на активните кораби в SSCF се е увеличил значително поради процедурата за даване на разрешения на корабите, използвани в специална категория на крайбрежен риболов за лични нужди. Може да се очаква, че това увеличение няма да окаже влияние върху общото разтоварване.

Най-важният сегмент на флота е бил сегментът с мрежа гъргър (PS) с дължина на кораба 24 до 40 метра. Този сегмент обхваща 71 кораба, но съставлява 55% от всички разтоварвания. Най-големият брой активни кораби е бил в сегмента на фиксираната мрежа (DFN, фиксирани мрежи: мрежи от тел и мрежа с колела) с дължина на кораба от 6 до 12 м, което представлява 25% от всички активни кораби.

3.4 Хърватия

Националният флот се състоял от 23 сегмента на флота с общ брой от 7849 кораба през 2015 г., от които 2823 са били активни. През 2016 г. активният флот се увеличил на 5280 кораба от общо 7746 в резултат на продължителен процес за издаване на лицензи за крайбрежния риболов за лични нужди. През 2015 г. общият флот е бил с комбиниран капацитет от 53 800 бруто тона (GT) и 429,7 хил. киловата (kW). Общият брой на служителите през 2016 г. е 5 797.

Общият брой дни в морето през 2016 г. е бил 210 хил. дни. Общият брой на разтоварванията е бил 72 хил. тона, което е с 1% по-малко в сравнение с 2015 г. Разтоварената стойност е била 56.9 милиона евро. Общият приход през 2015 г. е бил 65.3 милиона евро, което представлява спад от 12%.

Разтоварванията през 2016 г. са обхванали 115 вида с комбинирано тегло от 72 000 тона. Разтоварените количества са били сравнително стабилни от гледна точка на време. Пелагичните малки видове, посочени в риболова с мрежи гъргър от вида на сардина и хамсия, до голяма степен доминират в общия състав на улова (около 87% от общото тегло на улова). Малките пелагични видове също представляват най-важният вид по отношение на стойността, което е 50% от общото количество разтоварвания.

SSCF - дребномащабни крайбрежни кораби; LSF – големи кораби; DWF – кораби с голям тонаж; FTE - служители на пълен работен ден.

Данни, взети от Базата данни на ЕВРОСТАТ.

4. СРАВНИТЕЛНО ПРОУЧВАНЕ С МОРСКИТЕ РИБОЛОВНИ СЕКТОРИ В ДРУГИ ЕВРОПЕЙСКИ СТРАНИ

Чрез сравнение на румънския морски риболовен сектор с други сектори от този вид в други европейски страни, установяваме, че този сектор има редица слабости, но и силни страни.

Слабости:

- Сезонният характер на наличието на струпвания от риби;
- Струпвания от риби, намиращи се на големи разстояния от пристанищата;
- Най-голямата част от видовете има мигриращ или разпространен характер (румънските рибари зависят до голяма степен от състоянието на запасите на регионално ниво, включително управлението на ресурсите, практикуван от съседните държави);

- Структурата на флота не отговаря на специфичните условия на ресурса и условията на труд;
- Кораби/лодки/ недостатъчни за черноморския риболов (не е изпълнена квотата за цаца);
- Недостатъчно съоръжения за съхраняване и запазване на улова на борда на корабите;
- Дребномащабни риболовни лодки, които не са съответно оборудвани по отношение на безопасността и съхранението на улова;
- Липса на инфраструктура (пристанища, центрове за първа продажба, рибна борса, рибен пазар).

Силни страни:

- Разнообразни риболовни ресурси – пелагични видове (цаца, хамсия, атлант. конска скумрия, карагъоз), дънни видове (калкан, акула, меджид, барбун, попчета) и инвазивни видове (охлювът рапан);
- Достатъчна наличност на оборудване по отношение на селективността и експлоатацията;

Налична работна сила;

Традиция в областта, включително в първичната обработка;

Традиция при консумацията на риба (религиозни празници, други обичаи).

В сравнение с други европейски страни (Испания с 27 kw/служител, Италия с 25,33 kw/служител, Хърватия с 74,12 kw/служител, Гърция с 17,4 kw/служител), Румъния е с 5,1 kw/служител.

За правилното развитие на морския риболовен сектор (включително създаване на нови работни места), първо се изисква повишаване на киловатите, дадени на Румъния, както и подобрене на инфраструктурата.

5. Заключение

Риболовът в Черно море, както и континенталният риболов, зависи от два основни фактора, свързани с наличието на необходимите водни ресурси и ефективността за организиране на риболовната и маркетинговата дейност.

От друга страна, редица причини затрудняват развитието на сектора и увеличаването на неговата конкурентоспособност. Тези причини могат да бъдат групирани в три категории:

- малки производства, получени при условия на висока консумация на ресурси в сравнение с получените резултати;

- ниски приходи от продажбата на продукти, които не позволяват натрупване на капитал;
- нелоялна конкуренция на пазара на риба.

А. Малкото производство, от своя страна, се определя от:

◆ Слабото представяне на операторите, които се сблъскват с недостатъчни и остарели съоръжения, с риболовна инфраструктура, неадекватна за текущите нужди, липсата на персонал с професионално средно обучение и бедните ресурси на Черно море.

Финансовите средства, необходими за съответното оборудване на корабите и лодките, могат да бъдат вътрешни, получени чрез дейността на рибарите, или външни – от банковата среда. Подкрепата на дейности, които да повишат доходите на рибарите чрез добавяне на стойност на продуктите им (преработка на борда) и чрез осъществяване на свързаните с тях дейности (туризъм, спортен риболов), може да доведе до определен степен на капитализация на операторите. Алтернативно, друг източник е банковото финансиране, но това е малко вероятно, тъй като рибарите не могат да предложат гаранции.

Риболовната инфраструктура (пристанища, места за разтоварване, места за първа продажба, заслони) не покрива нуждите на сектора нито от географска гледна точка, нито от гледна точка на специфичните пристанищни съоръжения. Като се имат предвид бюджетните ограничения, решението за инвестиции в риболовната инфраструктура е използването на европейските фондове, както под формата на акции от общ интерес, с помощта на които може да се рехабилитира рибарското пристанище в Мидия (за кораби), така и чрез прилагане на стратегии за местно развитие, свързани с изграждането на места за разтоварване на лодки.

Недостатъчният персонал с професионално средно обучение може да се допълва чрез подкрепа на развитието на човешкия капитал - учене през целия живот, работа в мрежа между рибари и изследователи или висши учебни заведения, с участието на заинтересованите публични органи.

От всички проблеми, които водят до лошо изпълнение на операторите, проблемът, свързан с риболова е почти непреодолим. Сезонният характер на концентрациите на риба, тяхното местоположение далеч от пристанищата, както и мигриращият или разпространен характер на повечето мигриращи видове риби не могат да бъдат променяни. Към тях се добавя и изменението на климата и ерозията на бреговата зона, което води до деградация на крайбрежните морски екосистеми с отражение върху нивото на рибните запаси.

◆ Неадекватност на структурата на риболовния флот, предимно лодки под 12 метра, с които се осъществява малък крайбрежен риболов и които имат ниска производителност. Като се има предвид тавана на капацитета, който не позволява увеличаване на размера на флота чрез придобиване на нови кораби и липсата на финансиране за замяна на вече съществуващите, структурата на румънския флот ще остане в следващия период предимно насочена към малкия крайбрежен риболов.

◆ Различни ограничения, свързани с политиките на ЕС относно околната среда или риболова, периодите на забрана, дадените kW на Румъния, още повече ограничават производството на риба. От друга страна, тези ограничения се налагат точно, за да се гарантира устойчивостта на сектора. В такива ситуации операторите могат да се опитат да получат доходи чрез диверсификация на свързаните дейности, но тези мерки се отнасят по-скоро до финансовата подкрепа на операторите, отколкото до самата конкурентоспособност на сектора.

◆ Високите производствени разходи се дължат на разходите за гориво и поддръжка, както и на административната тежест до известна степен.

Подкрепа на плащането за консултантски услуги, свързани с дейността на рибарите, могат да бъдат изготвени планове за управление, които да имат ефект върху намаляването на тези разходи. Също така намаляването на административната тежест ще бъде постигнато чрез ефикасността или премахването, ако е уместно, на дейности, свързани с публичната администрация, с цел намаляване на разходите на риболовните оператори, без да се засяга спазването на самите задължения. Следователно, задълженията, кои са наложени от ЕС или националното законодателство ще оцелеят, а начинът на тяхното изпълнение ще бъде с по-ниски разходи. Процедурата за достъп до европейските фондове също ще бъде опростена.

Б. Сравнително ниската стойност на приходите от продажбата на продукти има различни причини:

◆ Ниската пазарна стойност на рибата, определена от преобладаването на рибата без висока търговска стойност.

В рамките на възможната наличност на запаси и условията за улов, операторите трябва да се насочват към видове с висока търговска стойност.

◆ Директна продажба, без добавяне на стойност към продукта.

Чрез информиране на рибарите и предоставяне на финансова подкрепа, с цел придобиване на съоръжения за обработка на борда, се създават предпоставки за добавяне на стойност и имплицитно увеличаване на приходите от продажби.

◆ Малката покупателна способност на румънския пазар.

Това е присъщо на настоящата икономическа ситуация в Румъния, която може да се преодолее чрез износ на продуктите на чуждестранни пазари. Това обаче не е осъществимо решение при настоящите ниски производствени условия и високи производствени разходи.

◆ Липсата на структурирани данни за румънския пазар на риба.

Този вид данни ще бъде публично предоставен след проучване на румънския пазар на риба, с което ще се опише текущото състояние и тенденциите както на национално, така и на регионално равнище. С използването на тези данни операторите ще могат по-добре да организират бизнеса си и да увеличат приходите от продажби.

В. Нелоялната конкуренция, по-специално чрез недеклариране и нефискализиране на производството, вреди на честните производители и увеличава феномена на укриването на данъци. Срещу това явление се предприемат мерки на равнище на ЕС и държавите-членки срещу незаконния, недеклариран и нерегулиран (ННН) риболов. За повишена ефикасност е необходимо да се засили системата за инспекция, контрол и изпълнение, управлявана от НАРА.

Стратегията Европа 2020 (ЕУ 2020) е стратегия на Европейския съюз, чиято основна цел е да преодолее кризата, която продължава да влияе върху европейската икономика. Стратегията има за цел да премахне недостатъците на настоящия модел на развитие и да създаде благоприятни условия за по-интелигентен, по-устойчив и по-изгоден икономически растеж. За да бъде възможно това, Европейският съюз определи пет ключови цели, които възнамерява да постигне през това десетилетие. Те обхващат области като заетост, образование, научни изследвания и иновации, социално приобщаване и намаляване на бедността, и енергия/климат. Стратегията Европа 2020 предлага три взаимно подкрепящи се приоритета:

- а) интелигентен растеж - развитие на икономика, основана на знанието и иновациите;
- б) устойчив растеж - насърчаване на по-ефективна, по-екологична и по-конкурентоспособна икономика от гледна точка на използване на ресурсите;
- в) приобщаващ растеж - насърчаване на икономика с висок растеж на работната сила, което да осигури социално и териториално сближаване.

СНСП се описва в ЕС 2020 като времеви хоризонт и визия, насочени към развитие на риболовния сектор и аквакултурите по отношение на координатите за конкурентоспособност, устойчивост и териториално и социално сближаване.

6. ПРЕПОРЪКИ

- А). Увеличаване на риболовния капацитет на Румъния с минимум 12 kW/служител, с оглед на експлоатацията на рапана, който е инвазивен вид.
- В). Курсове за обучение за млади хора, които желаят да работят в областта на устойчивата експлоатация на водните ресурси.
- С). Насърчаване и подкрепа на младите хора, които искат да започнат бизнес в тази област.
- Д). Участие на жените в риболовния сектор чрез насърчаване на преработвателния сектор (създаване на звена за преработка на рапан).

Литература:

1. Черноморски риболов - Национален институт за изследвания и развитие „Григоре Антипа”
2. Статистически данни - Национална агенция по рибарство и аквакултури;
3. Годишен доклад - Национална агенция по рибарство и аквакултури;
4. Икономически годишен доклад за риболовния флот на ЕС-ЕВРОСТАТ;
5. Национална стратегия на риболовния сектор 2014-2020 г. - Министерство на земеделието и развитието на селските райони.

Долуподписаният Иван Тамбураджиев, удостоверявам верността на извършения от мен превод от румънски език на настоящият документ, с текст разположен на 20 страници.

Подпис: Иван Тамбураджиев